

LA FLETXA NEGRA

Robert Louis Stevenson LFI

Novel·la adaptada a *lectura fàcil* per **Jaume Serra Milà**

Text revisat el juliol 2022

Vegeu també el llibret amb **Recursos per guiar la lectura i fomentar la conversa**
(<https://sites.google.com/view/lecturafaciljoves>)

Recursos per guiar la lectura i fomentar la conversa

Índex

Presentació	1
Orientacions per guiar la lectura en grup	2
Activitats per fomentar la conversa	4
L'argument, pàgina a pàgina	22

Presentació

La Fletxa Negra, de lectura fàcil, és una adaptació de la novel·la de Robert Louis Stevenson, adreçada a persones que estan en procés d'adquisició de la llengua catalana. El text segueix les directrius que indica *l'Associació Lectura Fàcil*, i pretén que el lector pugui gaudir de la narració, amb la màxima autonomia.

Amb aquesta finalitat, el text adapta, per als seus destinataris, el contingut, el discurs, el vocabulari i la presentació formal. Seguint bàsicament la trama i fil conductor de la novel·la original, s'han reordenat les aventures que es van esdevenint, s'ha reduït el nombre de personatges i s'han distribuït les pàgines, que sempre acaben en alguna situació de suspens narratiu. Queden simplificats tant el lèxic com les oracions, sovintegen les redundàncies i s'utilitzen altres recursos per facilitar-ne la comprensió, mantenint l'interès continuat del lector.

A cada pàgina, poden observar-se unes característiques formals que, a primera vista, predisposen a efectuar una lectura còmoda per a una persona poc habituada a llegir: la mida de la lletra, la llargada de les línies, la separació dels paràgrafs i els noms dels personatges en els diàlegs.

L'adaptació és el resultat d'una llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya durant el curs 2007-08. Fou elaborat amb l'objectiu de ser utilitzat per alumnes d'educació secundària, amb acompanyament i guiatge de docents. La idea va sorgir de la pràctica a l'institut, i el text es va anar modelant i reajustant, mentre s'observaven els processos lectors i la comprensió per part d'alumnat nouvingut, particularment de llengua no romànica.

L'experiència amb aquests alumnes m'ha animat a presentar l'adaptació com a recurs per a grups d'adults, interessats en la pràctica del català, i acompanyats d'una persona dinamitzadora. La lectura col·lectiva de *La Fletxa Negra, de lectura fàcil* és una bona manera de familiaritzar-se amb la nostra llengua. El procediment que explico, utilitzat amb adolescents nouvinguts, ho afavoreix, alhora que fomenta la intercomunicació entre els participants, amb activitats inspirades en els mots, expressions i temes que apareixen al llibre.

He aprofitat la publicació d'aquest quadern per fer una revisió del text de l'adaptació. Catorze anys més tard de la primera edició, hi he fet alguns petits retocs, que crec que la milloren. Els dos llibrets són en format DIN A4, i s'obtenen lliurement a <https://sites.google.com/view/lecturafaciljoves>.

Jaume Serra Milà
Terrassa, juliol de 2022

Orientacions per guiar la lectura en grup

Et recomano que, abans de proposar la lectura de *La Fletxa Negra, de lectura fàcil*, com a recurs per a grups de conversa, llegeixis tot el llibre. No t'ocuparà gaire més d'una hora i mitja. Així coneixeràs el seu contingut argumental, el ritme narratiu i els recursos que utilitza, alhora que podràs valorar si el consideres adequat per al grup que dinamitzes. Al final d'aquest quadern tens el resum de l'adaptació, amb la referència de les pàgines.

Et proposo que distribueixis cada sessió en dues parts. La primera, destinada a la lectura col·lectiva del llibre, i la segona, a les activitats de conversa relacionades amb les pàgines llegides.

La dinàmica que suggereixo ocupa un nombre de sessions difícil de concretar, fins a completar la lectura del llibre. La durada dependrà tant de les característiques del grup, com del teu tarannà i experiència. Si són sessions d'una hora, pots calcular-ne entre catorze i divuit. Si són d'hora i mitja, en necessitareu unes deu o dotze. Però, com ja he dit, tot plegat pot escurçar-se o allargar-se, al teu gust i al del grup. Molt probablement a les primeres sessions anireu més lentament.

DINÀMICA DE CADA SESSIÓ:

En començar, tot el grup se situa a la pàgina nova. Et proposo que segueixis aquests passos:

1. Tothom llegeix interiorment la pàgina. En silenci. Si algú no entén alguna paraula o expressió, o vol fer qualsevol pregunta sobre el text, li dius que segueixi llegint, que ja ho comentareu després. Això sí: convé que ningú no s'avanci a la pàgina següent.
2. Quan tothom ha acabat la lectura interior de la pàgina, la llegeixes tu en veu alta. Fes-ho a poc a poc, amb bon ritme i bona entonació. No expliquis encara cap paraula. Per exemple, a la pàgina 3 de la novel·la, és molt probable que ningú no conegui exactament què vol dir *alabarda*. Tot i així, no l'expliquis, encara. És bo que els lectors s'acostumin a interpretar o s'aproximin al significat de mots desconeguts pel context en què apareixen.
3. En acabar la lectura pregunta –ara sí– si hi ha alguna paraula o frase que no s'hagi entès. Si algú ho manifesta, abans de respondre tu mateix, demana als altres lectors si saben explicar què vol dir. No cal que ho facin en català. Poden dir la traducció castellana o imitar gestualment el significat. En darrer terme tu l'hauries d'aclarir. També podeu recórrer a les imatges d'internet, entre tots.
4. Finalment, proposo que feu una lectura col·lectiva de la pàgina, llegint-ne un fragment cadascú, en veu alta. Tu en moderes l'ordre d'intervenció, seguint la rotllana, per exemple. Cadascú pot llegir un paràgraf. En els diàlegs, pots distribuir narrador i personatges entre els participants. Si algú s'entrebanca notablement, el pots ajudar, amb molta cura. Cal respectar els diversos ritmes de lectura. Si veus que algú va molt lent, no és bo fer-lo córrer; li pots demanar la lectura d'un fragment més curt, per exemple. També cal respectar si algú prefereix no llegir.

5. Acabada aquesta tercera lectura de la pàgina, pots demanar a algú que s'ofereixi a fer el resum de la pàgina. Els altres i tu mateix podeu ajudar a completar-lo. No hi ha cap problema a rellegir fragments. Al contrari.
6. Un cop completat el procediment amb la pàgina, es passa a la següent. I així es va repetint, fins arribar a la meitat de la sessió, aproximadament.

Ara és el moment d'utilitzar les **ACTIVITATS PER FOMENTAR LA CONVERSA**, que hi ha més avall. Veuràs que les propostes estan inspirades en paraules, expressions i temes que es deriven de cada pàgina. Pretenen afavorir l'intercanvi verbal, l'ampliació del vocabulari i la comunicació entre els participants. La majoria tenen caràcter lúdic. Van precedides d'asteriscos, que indiquen el grau de dificultat de participació oral. Les que tenen un asterisc poden ser adequades gairebé per a tothom. Les altres requereixen un domini oral més avançat en llengua catalana.

Convé que seleccionis les que et semblin més apropiades al grup. No es tracta que siguin utilitzades totes: n'hi ha diverses perquè puguis triar i remenar. I sempre podràs proposar altres temes o activitats que creguis interessants o convenients.

Et recomano que durant cada sessió, i sobretot a la primera, vagis observant la resposta i l'actitud dels participants. A mesura que coneguis el funcionament i els interessos del grup, és bo que adaptis i readaptis la dinàmica del procediment.

Espero que aquest material et faci servei. I, si tens suggeriments o vols fer-ne algun comentari, agrairé que m'ho facis arribar a jaumeser@gmail.com.

Activitats per fomentar la conversa

1. Ara fa més de 500 anys

* *Nang, nang* és una onomatopeia [no cal que feu servir aquest mot]. En coneixeu més? Endevineu aquestes onomatopeies d'animals: "bup-bup" (gos), "zzzz" (abella o borinot), "iiiiiii" (cavall), "mmmmm" (vaca), "beeeee" (ovella, xai), "quicquiriquic" (gall), "coc-coc" (gallina), "meeeeu" (gat), "piu-piu" (ocell). I aquestes altres: "mec-mec" (clàxon), "toc-toc" (picar a la porta), "xiu-xiu" (parlar fluix), "ha, ha!" (riure), "tararí" (trompeta),... En sabeu més?

** Us agrada conèixer la història? És important conèixer el que va passar fa molts anys? Per què?

** Podem imaginar-nos com es podia viure sense electricitat, sense telèfon, sense ràdio, sense televisió, sense ordinador, sense mòbil, sense cotxe...? Podríem viure-hi ara?

2. Quan van sentir la campana

* Richard va arribar amb cavall. Els cavalls llavors eren utilitzats com a vehicles. Digueu vehicles actuals. [El guia pot anar-los escrivint en un full, i després es poden classificar com a terrestres, marítims o aeris –terra, mar i aire]. Podeu dir en quins heu anat alguna vegada, en quins us agradaria anar, en quins no aniríeu mai...

** Els pagesos van deixar de treballar quan van sentir la campana. El so de la campana era un senyal per convocar o per informar a tot el poble. Quins mecanismes s'utilitzen actualment?

** El poble es diu Tunstall, i té les cases de fusta. Quins avantatges té la fusta en la construcció? Us agradaria viure en una casa de fusta?

3. Quan van sentir la campana

* Richard és el protagonista. Aquí el narrador en fa una breu descripció. Descriuiu-vos a vosaltres mateixos: els meus cabells són... i els meus ulls són...; porto ...

* A quina part del cos associaríeu cada una d'aquestes peces de roba: mitjons, guants, barret, bufanda, pantalons, sabates, mocador, abric, gorra, samarreta,...

4. El cavall venia de pressa

* Bennet anava vestit per anar a la guerra. Quina roba ens posem diferent a l'estiu de l'hivern? I per anar a treballar? I per estar per casa? I per fer esport?...

** Els homes van marxar al castell. Ningú no va protestar. Per què no ho van fer? Cal protestar quan discrepem de qui ens mana?

5. Bennet va preguntar

* Appleyard és a l'hort. Heu tingut mai un hort? Us agradaria tenir-lo? Digueu les plantes que es cultiven habitualment en un hort.

* Abans del número 70 hi ha el 60. Digueu tots els números de 10 en 10 fins al 100, seguint l'ordre de la rotllana. [El guia ajudarà a dir-los correctament, si algú s'equivoca]. Després, digueu-los de l'1 al 100. [Poden afegir-se variants: de dos en dos, o de tres en tres, o començant per qualsevol. També dir-los enrera, fins al zero. O dir-ne un, i un altre dir l'anterior o el següent. Etc.]

* Quants personatges han aparegut fins ara? Recordeu els seus noms?

6. Bennet va preguntar a Appleyard

* Feu una lectura representada del diàleg entre Appleyard i Bennet per parelles. Un llegeix les intervencions de Appleyard i l'altre les de Bennet. Si algú s'hi atreueix, pot dir-ho de memòria.

* La fletxa es va clavar a l'espatlla. Sabeu on tenim l'espatlla? Recordem altres parts del cos que tenen noms complicats en català, en relació amb el castellà: esquena, genolls, cames, colze, les dents, el nas, galtes, pit, clatell, melic,...

* Repassem les parts del cos. El guia diu una paraula, i cadascú assenyala amb un dit on tenen aquella part del cos. Després ho fa cadascú, seguint l'ordre de la rotllana.

7. Bennet i Richard van esperar una mica

* Juguem amb embarbussaments: *No volava cap ocell, no se sentia cap soroll*. Sabeu que en català la paraula cap té diversos significats? Intenteu entendre aquest embarbussament: *En cap cap cap el que cap en aquest cap*. Digueu la frase en castellà. Què vol dir cada *cap*, en aquesta frase? Intenteu-lo dir cadascú. Proveu amb aquests altres embarbussaments: *Un plat blanc pla ple de pebre negre està / Paula, para la taula, i para-la bé, que el pare ja ve*.

** També fem servir el mot *cap* en moltes expressions: cap de setmana, cap d'any, cap de bestiar, cap de taula, cap de colla, cap de pardals, cap de casa, cap gros, capgròs, cap de turc, capdavall, capdamunt, al cap i a la fi, alçar el cap, anar amb el cap ben alt, capdetrons,... Intenteu explicar el significat. *Cap* també és una preposició: *vaig cap a casa*.

** ¿Us resulta molt desagradable veure sang, quan algú es fa un tall o una ferida? Heu vist o heu tingut mai un accident? Us heu espantat?

8. Richard va dir

* Això no m'agrada *gens ni mica*, diu Bennet. Digueu coses que no us agraden gens ni mica, formulant les frases. Per exemple, un àpat, una beguda, un animal, una tasca domèstica, un transport, una pel·lícula, una sèrie, un esport,... *L'amanida no m'agrada gens ni mica...*

* De què tenen por Bennet i Richard? Quines coses ens fan por? Recordeu alguna escena que us hagi causat por autèntica. De quines coses tenen por els infants? Què ens causa por als grans?

** Bennet no sap llegir. Creieu que encara hi ha gent que no sap llegir? Com podríem viure sense saber llegir?

9. Va entrar sir Oliver

* Té la cara molt blanca. Repassem tots els colors. Diguem coses de cada color. Observem els tons clar i fosc (verd, marró; també blau cel i blau marí)

* Anaven vestits i portaven... Digueu oficis. Antics i actuals. Digueu el nom d'oficis i alguna eina o material que faci servir. Feu una llista dels oficis i les eines.

* Juguem amb la llista d'oficis que hem fet, cadascú fa preguntes com aquesta: *Qui fa servir la serra?* Es pot respondre així: *El fuster fa servir la serra, el ribot...; el pintor fa servir la pintura, la brotxa...*

10. Richard va agafar la seva ballesta

* Pensem i diguem llocs on podríem trobar determinats objectes o animals. Per exemple, un ocell, un ascensor, una lleona, un llibre, una gallina, una xemeneia, un elefant, un peix, un lladre, una camisa, una infermera, una campana, un alpinista, una cassola, una trapezista,... Fem servir aquesta estructura: "On trobarem ...?"

** L'home corria molt. És saludable córrer? És bo practicar un esport? Quins avantatges i inconvenients pot tenir la pràctica esportiva.

** Què es pot fer davant una situació com la que es troba Richard, d'haver de disparar? És acceptable matar en defensa pròpia?

11. El paper deia

* Juguem amb números. Practiquem els ordinals. Assignem aleatòriament un número a cadascú, començant per l'1. Tants números com participants. En acabar, el que té l'1 diu: "soc el primer"; qui té el 2: "jo soc el segon"; etc. Es torna a assignar... Després es pot fer començant per l'ordinal que segueix. Per exemple, si hi ha sis persones, s'assignen ara del 7 al 12... I així fins arribar al vintè.

** Els que han escrit el paper parlen dels homes dolents. N'hi ha d'homes i dones dolents a la vida real? Què cal fer amb ells?

12. Després de llegir

* Juguem a inventar mentides. A veure qui la diu més grossa.

** És fàcil adonar-se si algú menteix? Heu enganxat mai algú dient una mentida? Què en penseu de les *fake news*?

** Per a Richard, la mort del seu pare és un misteri. Quins misteris té la humanitat? Els arribarem a descobrir mai? Hi ha coses que abans eren un misteri i ara ja no?

13. Però aquella tarda

* Quanta estona ha passat des que ha començat la novel·la? [Encara estem al primer dia]. Recordem tot el que ha passat. Resumim la història fins ara. [Teniu el resum al final d'aquest quadern]

* Feu una lectura representada del diàleg entre Sir Oliver i Richard per parelles. Un llegeix les intervencions de Sir Oliver i l'altre les de Richard. Si algú s'hi atreueix, pot dir-ho de memòria.

14. Sir Daniel estava fora

* Eren les dues de la matinada. Quines són les parts del dia, del matí a la nit, en català? Quins àpats hi fem?

* Juguem a dir contraris: Per exemple, d'aquestes expressions: Feia fred; pujo a dalt; aniré de pressa; vaig a prop; torno del cinema; tanca la porta; veig una flor bonica; tinc un paper brut; en Joan esta plorant; ha sortit de casa; la Maria és molt valenta;...

* Bevia cervesa. Digueu noms de begudes habituals. Aigua (amb gas i sense), llet (sencera, desnatada...), vi (blanc, negre, rosat), cava, xampany, cervesa (sense alcohol), gasosa, sifó, llimonada, taronjada, tònica, refresc, orxata, licor,...

15. Un home vell va entrar

* Tornem a jugar amb números. Digueu tots els números des del 100 fins al 200, seguint l'ordre de la rotllana. Recordeu el femení de dos: *dues*.

** Heu tremolat de fred? Es pot tremolar de por? Podeu explicar la sensació?

** Sir Daniel va ordenar. Cal donar ordres en determinades ocasions? Quan? Què és més fàcil: manar o obeir?

16. Quan l'home va sortir

* La dona i el marit. Digueu els parentius més freqüents. Pare i mare, fill i filla. Germà i germana. Avi i àvia. Tiet (o oncle) i tieta. Cosins. Nebots...

* Recordeu quins personatges han sortit fins ara? Podeu dir alguna característica de cadascun?

* Repassem els noms de les peces de roba més habituals: camisa, pantalons, faldilla, samarreta, calçotets, calcetes, jersei,... Feu frases, per exemple: *la Carme avui porta un vestit llarg, i unes sabates blanques,...*

** La noia anava vestida de noi. Què en penseu de la gent que es disfressa quan arriba el carnaval? Celebreu el carnaval?

17. Els soldats van obrir la porta

* "Quan siguis més gran", diu sir Daniel. Recordeu l'edat de cada personatge que ha anat sortint?

* Repassem les etapes de la vida. Embaràs, naixement, nadó, infantesa, adolescència, joventut, maduresa, vellesa.

* Fem un joc: Cadascú diu un número del 0 al 100, i un altre diu a quina etapa de la vida creu que correspon aquesta edat. Les respostes poden generar controvèrsies, que cal aprofitar per conversar.

** Heu escrit mai cartes? Com ens comunicàvem abans amb les persones que vivien lluny? En què ha millorat la comunicació? Ha empitjorat en alguna cosa?

18. A Richard no li van agradar gens les paraules

* Repasseu els àpats del dia: esmorzar, dinar, berenar, sopar. Cadascú pot dir un aliment que pren habitualment en aquests àpats.

* Juguem amb contraris. Joanna estava darrere de Richard. Quin és el contrari? Vam llegir que Bennet era alt, gros i fort. El contrari seria... Digueu ara el contrari d'aquests mots: sobre, amunt, esquerra, pujar, callar, lleig, petit, gras, curt, lluny, estret, flux, dreta, ... Aneu practicant, i pregunteu entre vosaltres.

* La taula i la cadira són mobles. Quins altres mobles pot haver-hi en un menjador?

19. Joanna va parlar a Richard a l'orella

* Va escriure la carta en mitja hora. Practiqueu com es diuen les hores en català: un quart, dos quarts i tres quarts de l'hora que vindrà.

** Richard dona indicacions a Joana per arribar al riu. Intenteu explicar com anar d'un punt a un altre de la vostra ciutat.

20. Quan Richard va sortir

* Fem endevinalles. El guia en va dient. Després, tothom en pot inventar. Exemples: Una capseta blanca que s'obre i no es tanca (l'ou) / Té braços, coll i punys, i no té mans, cap ni ulls (la camisa) / Volo sense ales, et toco i no em veus, parlo sense boca, i camino sense peus (el vent) / Petita o gran soc rodona, soc de pell i soc de goma, soc de carn i soc de roba, i dono bon gust a l'olla (la pilota) ...

** Li diu "burro!". Penseu expressions d'insults familiars o amicals. Podeu introduir-los amb "no siguis". Per exemple; No siguis animal; no siguis tanoca; no siguis ximple; no siguis bleada; no siguis pastanaga; no siguis carcamal; no siguis brètol, no siguis babau,...

* Juguem amb els noms d'animals de granja: cavall, gallina, ànec, porc, vaca, conill... Digueu-ne també de salvatges. Feu-ne una llista. Cadascú en pensa un, i en diu tres o quatre característiques. Els altres l'han d'endevinar.

21. Eren les sis del matí

* Feu una lectura representada del diàleg entre Joanna i Richard per parelles. Un llegeix les intervencions de Joanna i l'altre les de Richard. Si algú s'hi atreueix, pot dir-ho de memòria.

** Us agradaria anar pel bosc sense companyia? Heu anat sols per la ciutat de nit? Quines sensacions se senten? Quins perills hi ha?

22. Richard li va contestar

* Joanna és una bona noia, simpàtica... Com podem ser les persones? Digueu adjectius que poden descriure persones... I els seus contraris. En masculí i femení. Bonic, simpàtic, alt, gras, divertit, xerraire, treballador,...

* Parlem d'instruments musicals. Feu-ne una llista (trompeta, tambor, piano, guitarra, violí, saxo, flauta, clarinet,...). Després cadascú en pensa un, l'imita, i els altres l'han d'endevinar. També podem comentar si ens agrada la música.

* Practiquem amb les paraules a prop – lluny / sobre – sota. El guia dona instruccions com aquestes al grup, que tots han d'executar: "*poseu.... la mà dreta sobre l'esquerra; un dit sota l'altra mà; una mà a prop de l'altra; la mà lluny del cap; la boca a prop d'un dit*"; *les mans sota la taula...*". Després, cadascú pot fer com el guia, i donar instruccions als altres.

23. Richard i Joanna van seguir caminant

* Juguem amb noms de vehicles, com la barca. Els podeu classificar si són terrestres, marítims o aeris. Cadascú en pensa un, en diu tres característiques, i els altres l'han d'endevinar.

** És saludable caminar per la muntanya? Quins avantatges i quins riscos té? Preferiu la ciutat per caminar?

** Us agraden els ponts? Hi ha ponts a la vostra població? Us agrada passar-hi? Teniu alguna anècdota passant per sobre o per sota d'un pont?

24. Tots dos estaven dins de l'aigua

* Juguem amb noms d'esports. Feu-ne una llista. Podeu classificar-los en individuals i col·lectius. Digueu una o dues característiques de cadascun. Per exemple: Futbol: xutar una pilota i fer gols a la porteria. Bàsquet: encertar la cistella. Atletisme: córrer per una pista. Marató: córrer 42 quilòmetres. Waterpolo: fer gols dins una piscina. Escacs: moure peces en un tauler...

** És important saber nedar? Tothom n'hauria de saber? Creieu que és difícil nedar?

** Tots els esports són saludables? Els esports han de ser competitiu? És necessària la competència esportiva?

** Richard té divuit anys i Joanna, setze. Són adolescents. Quan s'acaba l'adolescència?

25. Van caminar mitja hora

* Digueu coses de menjar i beure que podem portar a sobre fàcilment. Entrepans, embotits, llonganissa, botifarra, xoriço, truita, llaunes, ampolles, carmanyola, fruits secs, fruites,... Després feu frases, per exemple: Com que tinc molta set, beuré una llauna de cervesa. Avui menjaré un entrepà de formatge...

** Parlem de l'amistat. Què significa tenir un amic o amiga? Millor tenir pocs o molts amics? Se li pot explicar tot, a un amic? Tots els amics són iguals? Podem tenir més confiança en un amic que en un germà?

26. Quan van acabar de menjar

* Pugen a dalt de tot d'un arbre. Seuen en una branca. Digueu les parts d'un arbre o d'una planta: arrels, tronc, branques, fulles, flors, fruits, escorça,... Reconeixeu alguns arbres i plantes? Pi, alzina, roure, roser, clavell, gerani,...

** Heu estat mai en un castell? Recordeu el seu nom? Quina impressió us ha fet? Podeu descriure com és un castell? Us agradaria viure-hi?

27. Richard, que estava al costat de Joanna

* Escoltar és una acció que fem amb l'oïda. Repassem quins són els cinc sentits. Oïda, olfacte, tacte, vista i gust. Amb quins òrgans els fem? Quins mots fem servir, a més d'escoltar i callar? Mirar, veure, tocar, agafar, olorar, abraçar, sentir, menjar, tastar, beure, empassar...

** La guerra no agrada a ningú. Quines raons tenim contra les guerres?

** És clar que les fletxes negres volen ser una revenja. Què en penseu de les revenges? Quan algú ens ha fet mal, què hi podem fer?

28. Richard i Joanna estaven dalt de l'arbre

* Parlem de les parts del dia. Les repassem. Després un diu una hora, i un altre ha de repetir-la, seguida de la part del dia. Per exemple: "les dues... de la matinada, o del migdia, o de la tarda" (pot haver-hi diverses solucions); les vuit... del matí, o del vespre... Etc.

* Juguem a inventar condicionals. *Si vinc amb tu, Sir Daniel m'agafarà.* Per exemple, un diu: "Si demà plou...", i un altre pot respondre "... no podem anar d'excursió", o bé "anirà molt bé per a les plantes". Altres exemples: "Si menjo massa..."; "Si no m'ho preparo..."; "Si no vigilem..."; "Si em suspenen...". Etc.

* Feu una lectura representada del diàleg entre Joanna i Richard per parelles. Un llegeix les intervencions de Joanna i l'altre les de Richard. Si algú s'hi atreueix, pot dir-ho de memòria.

29. Joanna estava a terra

* La ballesta és una arma. Sabeu altres noms d'armes? Canó, espasa, llança, pistola, fusell, arc i fletxes, metrallera, obús, míssil, bomba,... Podeu classificar-les o ordenar-les segons l'antiguitat. Creieu que sempre hi ha hagut armes?

* Diguem paraules que expressen estats d'ànim o emocions diverses, com estar enfadat, trist, content, alegre, feliç, tranquil, inquiet, orgullós, riure, plorar, tenir por, desesperar, desitjar, envejar, amenaçar... En podem fer una llista. Després cadascú pot expressar o imitar un d'aquestes, amb una frase senzilla, sense dir el nom, i els altres endevinar-lo. Per exemple. "Estic fart d'aquest cotxe!", "la meua filla ha estat la primera", "per fi tinc vacances!", "no sé si em trauré el carnet!"....

30. Els homes de la Fletxa Negra

* Juguem amb endevinalles. El guia en diu algunes. Exemples: Una de cavalls: *Tinc cavalls però no se'm veuen. / Corro molt i corro poc; però, si no em donen beguda, no arribo enlloc* (el cotxe). *Mirat de dalt sembla una creu; del costat, unes ulleres; serveix per anar corrent... si no et trenques les costelles* (la bicicleta) / *L'arbre el fruit ha de donar; la premsa l'ha de premsar; te l'has de menjar amb el pa, i el vestit et pot tacar* (l'oli). Després, tothom en pot inventar, o fer-ho plegats, i escriure-les.

** A les pel·lícules sovint es produeixen morts i assassinats, i moltes vegades els nens i nenes ho veuen. També molts videojocs contenen escenes de violència. Què en penseu?

31. Richard i Joanna van entrar al bosc

* Quanta estona ha passat des que ha començat la novel·la? [comença una tarda de primavera, i han passat dues nits]. Recordem tot el que ha passat, mirant les pàgines anteriors. Resumim la història fins ara.

** Ells estaven molt cansats. Algun cop heu acabat molt cansats d'alguna activitat? És cansat, fer exercici? Com podem descansar? Digueu maneres de relaxar-se.

** Corrien cap a l'esquerra i cap a la dreta. Repassem els quatre punts cardinals: nord, sud, est i oest. Llevant i ponent. El sol surt i es pon. És fàcil orientar-se? Feu servir mapes?

32. Joanna va marxar. Molt enfadada

* Digueu fets o situacions que poden fer enfadar les persones entre elles. Els pares amb els fills, o els fills amb els pares, per exemple. O entre dos amics molt amics.

** Joanna i Richard es reconcilien de seguida. És fàcil reconciliar-se després de la discussió amb un amic?

33. Richard i Joanna van dormir tota la nit

* Digueu noms de malalties habituals. Classifiquen-les, per exemple, en greus i lleus, infantils o d'adults. O també segons els òrgans que afecten, o el malestar que causen...

* Juguem amb noms de mobles. Cadascú en pensa un, i llavors en diu tres o quatre característiques. Un altre ha d'endevinar quin moble és el que ha pensat. Per exemple: No té potes, té porta, té prestatges, hi guardem la roba (armari)...

** Com pensem que afecta la ceguesa en la vida d'una persona? Com cal comportar-se amb un invident? En coneixeu algun?

34. Richard i Joanna van posar-se a caminar

* *Aaaaah!* És una exclamació. Busquem altres exclamacions. Digueu en quines circumstàncies es fan servir, i com es poden escriure. Després de fer-ne una llista, cadascú en diu una, i un altre ha d'endevinar què expressa. Per exemple: "Xxxxxt!"; "Ei!"; "Ssssss!"; "Uf!"; "Eh?"; "Va!"; "Ecs!"; "Ui!"; "Ai!"; "Coi!"; "Vaja!"; "Crec!"; "Plaf!" ...

* El leprós du caputxa, campana i bastó. Així el reconeixen. Penseu ara un ofici, i busqueu característiques visuals que l'identifiquin. Per exemple, una policia, una metgessa, una bombera, una mecànica, una mestra, una paleta, una fustera, una caixera, una conductora d'autobús, un electricista, un perruquer, un atleta,...

** Aquest cec és un impostor. Heu conegut mai algun impostor? Us agrada l'ofici d'actor o actriu? Quines competències ha de tenir? Us agrada veure teatre o cinema?

35. Quan Richard va sentir el crit de Joanna

* No li agradava gens. Recordem les expressions *gens, una mica, poc, molt, força, bastant, massa...* Fem-ne frases, per exemple: "no m'agrada gens córrer", "m'agrada massa la xocolata", "aquest cotxe va força bé"...

* Feu una lectura representada del diàleg entre Sir Daniel i Richard per parelles. Un llegeix les intervencions de Sir Daniel i l'altre les de Richard. Si algú s'hi atreueix, pot dir-ho de memòria.

** Què faríeu si veiéssiu desmaiar-se algú? Us espantaríeu?

36. Sir Daniel no va dir res més

* *Mai* és el contrari de *sempre*. *Enlloc* és el contrari d'*a tot arreu*. *Ningú* és el contrari de *tothom*. *Tot* és el contrari de *res*. Inventeu frases amb aquests mots. Per exemple, No he estat mai a Austràlia, Sempre menjo fruita. No he trobat paraigües enlloc. Hi ha formigues pertot arreu. No ha vingut ningú. Hi ha xocolata per a tothom. Ho vull tot. No vull res.

** Per què penseu que Joanna diu a Richard que no veurà mai més el seu amic John?

37. A la tarda, el dos nois van arribar al castell

" Juguem amb números ordinals. Repassem-los. Primer, segon, tercer,.... Assignem aleatòriament un número a cadascú, començant per l'1. Tants números com assistents. En acabar, el que té l'1 diu "sóc el primer"; el 2, "sóc el segon", etc. Es torna a assignar... Després es pot fer començant per l'ordinal que segueix. Per exemple, si hi ha sis persones, s'assignen ara del 7 al 12... I així fins arribar al vintè.

* El pati i les escales són parts d'un edifici. Digueu-ne més. Per exemple: menjador, lavabo, vestíbul, dormitori, cuina, sostre, paret, finestra,... Feu-ne una llista. Cadascú pensa un espai de la casa, i diu tres o quatre mobles o objectes que pot contenir. Per exemple: quadres, finestres, taula i cadires (menjador); vàter, mirall, tovallola (lavabo); graons, barana, llum, ascensor, replans (escala).

** Richard vol saber la veritat. Hi ha coses que no s'han d'explicar als nens fins que siguin grans? Les persones sempre volem saber tota la veritat? Hi ha secrets que no es poden explicar?

38. Sr Daniel i sir Oliver van quedar-se sols

* Repassem els personatges que han anat sortint. Parleu una mica del seu caràcter. Quins us resulten simpàtics? Us recorden persones que coneixeu o heu conegut alguna vegada?

** L'últim i el primer. Què té de dolent ser l'últim? Sempre és millor ser el primer? O és millor situar-se al mig? En què és preferible ser el primer? I l'últim?

39. Richard de seguida va obrir la porta

* Joanna està preocupada per Richard. Digueu situacions que generalment fan preocupar o patir. Podeu començar les frases dient: "La gent pateix..." Per

exemple: quan un familiar entra al quiròfan; si són les nou i el fill encara no ha tornat; abans d'una entrevista laboral;

* Encendre i apagar una espelma, o el llum. Digueu electrodomèstics o màquines que es poden encendre (o engegar) i apagar. Per exemple: nevera, tauleta, televisió, planxa, congelador, rentadora, cotxe, caldera, motor, cafefactor, ordinador, aire condicionat,... Podeu fer frases... "Jo encenc, tu encens... / engeguem... / vaig apagar"

40. Llavors, Joana i Richard van veure una llum

* Segurament ja us heu fixat que en català fem servir les formes vaig, vas, va... per parlar del que ha passat. Busqueu les que hi ha en aquesta pàgina o en anteriors: "van veure, va aixecar-se, va preparar, es va tancar, va dir,". Practiqueu-ho dient coses que fem diàriament: "Ahir vaig comprar unes sabates, vaig menjar fruita, vaig rentar els plats..."

** En aquesta pàgina el narrador fa que Richard descobreixi que John és Joanna. El lector ja ho sabia des de bon començament. Però és clar, és una novel·la i l'autor vol que el lector ho sàpiga i Richard no. Us agrada llegir? Heu llegit novel·les? Veieu sèries? En recordeu algunes que us hagin agradat especialment? O alguna novel·la en especial? Com preferiu les històries, llegint-les o veient-les al cinema?

41. Sí, Richard, jo soc la Joanna

* "Obre la porta!" és una ordre. Sovint donem ordres o ens en donen. Feu entre tots una llista d'accions per fer ara mateix: Aixequiu la mà dreta; mireu el sostre; piqueu de mans; poseu les mans al cap; tapeu-vos els ulls... Cadascú dona una ordre, i tots l'han de complir. També es poden fer en singular: Aixeca la mà dreta!...

** Hem superat la meitat de la novel·la. Podeu demanar als assistents que en facin un resum i valoració de les pàgines llegides, ara que Richard per fi ha descobert la "broma" de Joanna. Podem enumerar els fets importants que han passat, i els interrogants que han aparegut fins ara. És una novel·la d'aventures per a joves. És versemblant? És entretinguda? Té moments d'emoció i de suspens?

** Ara Joanna i Richard estan en situació de perill. Heu conegut situacions de perill, que s'hagin resolt amb èxit? En podeu explicar alguna?

42. A baix de tot de l'escala hi havia un passadís

* Us espanten les rates? Hi ha animals que us fan fàstic? Quins us resulten simpàtics?

* Juguem amb noms d'animals. Feu una llista, classificant-los en terrestres, marins i aeris. O pel nombre de potes. O pel que mengen. O pel lloc on viuen... Cadascú en pensa un, i en diu tres o quatre característiques. Els altres l'han d'endevinar.

* *No veig cap porta*. Practiquem amb la paraula cap, quan indica absència. Fem frases inventades. Per exemple: "A l'escola no hi ha cap tigre", "Avui no passa cap

cotxe pel carrer”, “No tinc cap bitllet de 500 euros”, “No trobo cap barret que em vagi bé”...

43. Però la porta pesava molt

* *Van veure uns peus, van sentir uns passos.* Recordem els cinc sentits. Vista, tacte, olfacte, oïda i gust. Un participant diu el nom d'un objecte, entre tots heu de dir si es pot mirar, agafar, olorar, escoltar o tastar.

** *No et moguis.* És una prohibició. Digueu prohibicions habituals que els pares generalment donen als fills, per educar-los. Són necessàries les prohibicions? Creieu que hi ha coses que s'han de prohibir als nens? I als ciutadans?

44. Joanna va estirar la cadena

* La cadena és de ferro. Moltes eines són metàl·liques. Digueu noms d'eines, per a què serveixen i quin ofici les fa servir. Per exemple: martell, tornavís, tenalles, clau anglesa, serra, ribot, tisores, llima, alicates, ribot, barrina, trepant, paella, pissarra, bufador, escala...

* Feu una lectura representada del diàleg entre Joanna i Richard per parelles. Un llegeix les intervencions de Joanna i l'altre les de Richard. Si algú s'hi atreueix, pot dir-ho de memòria.

** La fugida de Richard sembla una escena de circ. Heu anat mai al circ? Quins espectacles hi podem trobar?

45. Richard va arribar a baix

* Una fletxa va tocar la seva cama. Recordem altra vegada parts del cos que tenen noms més complicats en català: espatlla, esquena, genolls, colze, les dents, el front, el nas, galtes, pit, clatell, galtes, melic, maluc,...

** Richard va tenir sort. Coneixeu alguna persona que hagi tingut molta sort? Podreu explicar per què? Creieu que hi ha persones més afortunades? Es pot buscar la sort?

** El van trobar dormint. Normalment dormim totes les hores que necessitem? El llit és el millor lloc per dormir? És bo fer migdiada?

46. Els homes van arribar a casa d'Ellis

* Va dormir fins al migdia. Recordem quant de temps ha passat des de l'inici de la novel·la. Repassem les parts del dia.

* Vols quedar-te, vull ser amic teu... Jo vull, tu vols... Diguem coses que voldríem tenir. Feu servir el verb, alternant els subjectes. Jo, tu, ella o ell, nosaltres, vosaltres, elles o ells. També podem fer-ho amb passat (volia, vaig voler), condicional (voldria), futur (voldré).

47. Tranquil, Richard

* Marxar lluny, estar tranquil. Digueu el contrari de cada mot: lluny, tranquil, darrere, dreta, treure, ample, prim, baix, content, lliure, valent, ... Feu una llista i aneu-la repassant.

* Van passar tres dies. Si fos dilluns, quins dies haurien passat? Recordem els dies de la setmana. Anem-los dient ordenadament seguint la rotllana. Fem unes quantes voltes per ajudar a memoritzar-los. També ahir, avui, demà, abans-d'ahir i demà passat.

** Richard va escriure la nota. Ara tothom sap escriure i llegir, però anys enrere no era així. Sabeu de persones que no saben o no sabien escriure? Quins inconvenients tenien? Per què serveix escriure?

48. Van passar els dies i les setmanes

* Les estacions de l'any. Recordem-les. Primavera, estiu, tardor i hivern. Digueu fenòmens propis de cada estació. Què ens agrada i què no ens agrada de cada estació?

* La platja, el port, el mar. Digueu altres paraules que us suggereix el mar. Sorra, nedar, barca, vaixell, navegar, estiu, sol, calor, onades, costa, illa, castell de sorra, enfonsar-se, prendre el sol, para-sol,...

49. Richard va pensar

* "Jo no ho vull". No vull que es casi amb Joanna. Pensem coses que no volem que passin. Digueu-les. I després acabeu-les dient: "Jo no ho vull...". Per exemple: *Jo no vull que ploqui; jo no vull menjar cargols; jo no vull que la Sara vingui...*

** Richard està molt preocupat. De fet, està desesperat. Les persones som capaces de tot, quan estem desesperats? Què cal fer per no perdre la calma?

50. Els homes de la Fletxa Negra van aixecar els arcs

* Han aparegut els personatges lord Shoreby i lord Foxham. Són dos nobles anglesos ficticis. Heu estat mai a Anglaterra, sabeu quina llengua s'hi parla? La parreu? Digueu llengües que sabeu parlar.

* Joanna és la neboda. Repassem parentius familiars. Pare i mare, fill i filla. Germà i germana. Avi i àvia. Net i neta. Oncle (o tiet) i tieta. Cosins. Nebots. Cunyats... Un assistent diu a un altre, per exemple: "jo soc la teva àvia", i l'altre respon: "doncs jo soc el teu net"...

* "Si la Joanna vol casar-se amb tu...". Inventem més condicionals. Un diu: "Si demà plou...", i un altre respon, per exemple "...no podrem anar d'excursió", o bé "anirà molt bé per a les plantes". Més exemples: "Si menjo massa...", "Si no em pentino..."

51. Lord Foxham li va dir

* Conduir un vaixell. Jo condueixo, tu condueixes, elles condueixen... Practiqueu amb verbs d'aquest tipus, que intercalen la partícula *-eix-*. Servir, llegir, perseguir, fregir, resumir, preferir, invertir, imprimir, patir, repetir, insistir, afegir... Feu-ne frases.

* Demà a les nou de la nit. Recordem les parts del dia. I després un participant diu una hora, de la una a les dotze, i un altre ha de repetir-la, seguida de la part

del dia. Per exemple: les dues... de la matinada; o del migdia, o de la tarda. Pot haver-hi diverses solucions. Les vuit... del matí, o del vespre...

* Mai no havien pujat. Quin és el contrari de mai? Repassem expressions sobre el temps: mai, sempre, algunes vegades, de tant en tant, sovint, aviat, tard, abans, després, aleshores, mentre, mentrestant... Podem inventar frases fent-ne ús.

52. L'endemà, a les nou de la nit

* Juguem amb noms de vehicles. Un participant en pensa un, i en diu tres o quatre característiques. Un altre ha d'endevinar quin vehicle ha pensat. Per exemple: "No té rodes. Té ales. Vola. S'enlaira i aterra" (l'avió).

* Feia una mica de llum".. Recordem expressions que indiquen quantitat: gens, una mica, poc, molt, força, bastant, massa, gens ni mica... Fem-ne frases, per exemple: "Tinc una mica de gana", "fa força sol avui", "no vull gens de llet",...

** Us fa por anar amb vaixell? En teniu alguna experiència? Quins avantatges té el vaixell com a sistema de transport? Us agradaria fer un creuer per algun lloc del món?

53. Però els soldats de sir Daniel també disparaven

* Repassem paraules sobre el temps: fa sol, plou, la pluja, neva, la neu, glaça, el glaç, la rosada, el vent, els llamps, llampegar, els trons, tronar, la pedra, pedregar, la boira,... Digueu quins fenòmens us agraden i quins no. Associeu-los a conseqüències en la roba, en la seguretat i la protecció, en els estats d'ànim,...

** Quines precaucions cal prendre quan hi ha una tempesta? Quins danys pot ocasionar? Què vol dir que després de la tempesta ve la calma?

54. Lord Foxham era en una habitació del vaixell

* Parlem de medicaments i productes que hi ha en una farmaciola. Digueu els més habituals: alcohol, aigua oxigenada, analgèsics, tiretes, esparadrap, cotó, gases, pinces petites, tisores, termòmetre, iode... Digueu també altres medicaments que acostumen a receptar les metgesses i els metges: antibiòtics, antihistamínics, supositoris, col·liris, pomades, cremes... Digueu per a què es fa servir cadascun.

* L'home vol ajudar Richard a buscar Joanna. Digueu situacions en què els nens, els avis, o de vegades també els adults podem necessitar ajuda. Per exemple: vestir-nos, cordar-nos les sabates, trobar una farmàcia, pujar o baixar les escales, engegar un electrodomèstic,...

** Està ferit. Com creieu que es curaven les ferides fa cinc-cents anys? En quines coses penseu que ha millorat el tractament de la salut? Com seria tractada ara una persona ferida?

55. Van entrar a la casa

* Caminaven a poc a poc. Digueu maneres com podem caminar. De pressa, corrent, parlant, distrets, amb bastó, amb caminador, ajupits, de puntetes, de costat, enrere, amb saltirons... Feu-ne una llista. I podeu fer un joc: un imita una d'aquestes maneres de caminar, i els altres l'endevinen.

* Feu una lectura representada del diàleg entre l'home i Richard per parelles. Un llegeix les intervencions de l'home i l'altre les de Richard. Si algú s'hi atreueix, pot dir-ho de memòria.

** Organitzem un debat sobre les festes. Sabem que tenen aspectes positius i negatius. Feu dos grups. Un està en contra de fer festes, i ho argumenta. I l'altre, n'és partidari. Els que defensen cada posició no forçosament han de creure's els arguments que defensaran. Exposeu els arguments, i intenteu convèncer-vos mútuament.

56. L'home de la Fletxa Negra va dir a Richard

* Va disfressat de monjo. Quines són les disfresses que agraden més als nens i nenes? Feu-ne una llista. Després digueu-ne alguna característica de cadascuna, i per què penseu que els agraden.

* Sóc un enamorat, busco una noia que estimo molt. Inventeu frases d'aquest tipus: sóc..., i busco. Per exemple: sóc un veterinari, i busco una serp; sóc un informàtic, i busco un ratolí; sóc un pintor, i busco una brotxa; sóc un conductor, i busco un autobús; sóc una avi, i busco la meva neta; sóc un pilot, i busco la tripulació....

57. Van passar pocs minuts

* *Fa mig any que et busco.* Podem parlar de les porcions. Mig, un quart, la meitat, el doble, el triple, un terç, un tros, una mica, un bocí,...

* Van estar parlant tota la tarda. Com es pot passar una tarda xerrant entre amics. De quins temes poden estar parlant?

** Ets la noia més bonica d'Anglaterra. Aquesta frase és una floreta que agrada a Joanna. Què en penseu de les frases afalagadores? (no només entre enamorats). Us agrada dir-ne? I que us en diguin? Sempre són sinceres?

58. Joanna i Alícia van anar al menjador a sopar

* *Estava al carrer.* Què podem veure actualment en un carrer o en una plaça? Semàfors, voreres, senyals de trànsit o circulació, vehicles, gent caminant, esportistes, botigues, restaurants, arbres, carril bici, passos zebra,... Parlem de carrers o barris del nostre municipi. Els que coneixem, els comercials, els tranquils, els més bonics...

* Tu no pots fer res. Repassem: jo no puc, tu no pots, ell no pot... Inventem frases. Per exemple: jo no puc menjar formatge,...

** Sir Oliver queda sorprès de trobar Richard. Us agrada preparar sorpreses? I rebre'n?

59. Però la Joanna m'estima a mi

* Banc / blanc. Intentem trobar parelles de paraules que rimen. Per exemple: Joana - cabana / importa - porta / sisplau - palau / sol - cargol / taronja - esponja / paper - carrer / dit - pit / castell - Sabadell / cotxe - brotxa / mica - rica / sabó - cotó / pantalons - mitjons / poeta - maleta / gall - cavall / bota - pilota / ... Podem fer frases amb les rimes: He pintat el cotxe... amb una brotxa...

* Busqueu els contraris de mots que surten en aquesta pàgina: despertar, blanc, nit, fred, plena, nit, seure, obrir, sortir,...

60. Quan es van sentir les trompetes

** Expliqueu què faríeu, què sentiríeu, com hauríeu reaccionat, si fóssiu Richard.

** Joanna estava trista, plorava. Ja en sabem el motiu. Diguem alguns motius que podem tenir els homes i dones per plorar. També per estar contents i riure.

** Us agrada el so de les trompetes? Toqueu algun instrument? Us agradaria aprendre'n?

61. Sir Daniel va cridar els seus soldats

* Els seus soldats / casa meva. Repassem els possessius. Per parelles, penseu un objecte qualsevol. Per exemple un llibre. Un assistent pregunta: "aquest llibre és teu?". I l'altre respon: "sí, és meu". Un tercer encara li pot preguntar: "és seu aquest llibre"? I així es pot anar practicant. També amb el nostre, el vostre, el seu... Etc.

62. Sir Daniel va sortir de l'església

* Has de ser tan bo com el teu pare. És una comparació. Inventem comparacions: Un vestit blanc com...; una dona alta com...; un barret blau com...; un atleta ràpid com...; un avi juganer com...; una policia valenta com ...; un cafè calent com...; una sopa freda com...; uns pantalons verds com...; un cotxe lent com...; un teixit suau com...; un noi llest com...

** Són lladres i assassins. Maten i roben. Matar i robar són delictes. Què en penseu de la delinqüència? N'hi ha més ara que abans? És perillós anar pel carrer sol o sola? Quines precaucions cal prendre? La societat pot acabar amb la delinqüència, o sempre n'hi haurà? Quines són les causes?

63. Un dia, a les set del matí

* Les set, dos-cents,... Repassem els números. Digueu tots els números de 100 en 100 fins al 1000, seguint l'ordre de la rotllana (el guia ajudarà a dir-los correctament, si algú s'equivoca). Després, de l'1 al 100. Poden afegir-s'hi variants: de dos en dos o de tres en tres, començant per qualsevol. També podeu dir-los enrere, fins al zero. O cadascú diu un número qualsevol, i un altre ha de dir l'anterior o el següent...

* Busqueu contraris de mots que surten al text: lluny, molts, fort, allà, atacar, a peu, vestir, preguntar, fred, marxar...

64. Uns homes i dones de Shoreby van veure l'exèrcit

* El *duc* és un títol nobiliari. En coneixeu d'altres? Comte / comtessa, rei / reina, senyor / senyora, marquès / marquesa, baró / baronessa, príncep / princesa, infant / infanta. Encara n'hi ha actualment? Com s'anomenen els càrrecs dins d'una empresa o una organització? Cap, directiu, director, sotsdirector, president, gerent, propietari, encarregat,...

** Marxaven del poble a causa de la batalla. Feu dos grups, i prepareu un debat. Un grup argumenta que els habitants han de quedar-se per defensar el poble. I

l'altre, que cal fugir, per salvar la vida. Els que defensen cada posició no forçosament han de creure's els arguments que defensen. Exposeu els arguments, i intenteu convèncer-vos mútuament.

65. Llavors, els soldats del duc també van disparar fletxes

* Blancs de la neu, vermells de la sang... Repassem els colors. Cadascú diu un color, i tothom va dient objectes que el tinguin habitualment.

66. La casa de Sir Daniel tenia la porta oberta

* On són...? Fem preguntes amb els pronoms *on?* (*d'on?*, *per on?*), *quan?*, *quant?*, *com?*, *per què?*, *qui?*. Cadascú en fa una, i tots responen. Per exemple... "On vas?"; "D'on vens?"; "Quan vindràs?"; "Quant val aquest llibre?"; "Com et dius?"; "Per què rius tant?"; "Qui talla els cabells?"....

* Repassem noms de parts exteriors de les cases, que poden veure's des del carrer: Teulada, façana, balcó, terrat, terrassa, finestres, portes, persianes, reixes, baranes, parallamps, veles, testos, jardineres,...

67. Richard va baixar les escales del campanar*

* Busqueu les parts del cos que surten en aquesta pàgina. Són sis: esquena, pit, panxa, cabell, cap, ulls. Anem dient totes les que coneixem.

* Hi ha algunes ordres en el text. Qui les dona? (Deixa'm alguns soldats / Ves a buscar / Que no s'escapi / Corre / Ves-te'n). Podeu jugar a dir una ordre cadascú a tot el grup, que hauran d'executar. Potser millor assajar-ho abans, donant exemples: aixequen-vos, abaixen el cap, mireu a la dreta, piqueu de mans, digueu "aaaa", tanqueu els ulls, toqueu-vos el cap, tapeu-vos la boca...

68. Richard va passar aigua pel front de la noia

* Feia sol. Feia fred. Diguen altres situacions climàtiques. Nevar, ploure, calamarsa, glaçar, rosada, calor, tempesta, llamps, llampecs, trons, diluviar, xim-xim, boira, núvol... Avui quin temps fa? Quin temps pot fer? Quines sensacions o vivències ens reporta cada situació meteorològica? També ho podeu relacionar amb les estacions de l'any.

** El poble està destruït. Parlem dels efectes de les guerres. Algú se'n beneficia? Com pot acabar una guerra? Com es pot evitar que comenci?

69. Un camí seguia a la dreta

* Aneu a buscar llenya. Heu anat mai a buscar llenya? Heu encès foc en una barbacoa? I a la muntanya? Repassem els diversos combustibles i fonts d'energia, i els usos: carbó, gasolina, gasoil/dièsel, gas, electricitat, petroli, plaques solars, molins de vent, preses hidroelèctriques,...

70. Richard llavors li va contestar

* Alícia diu Richard té el cor bo, és dolç i honest. Feu una llista d'altres qualificatius que poden definir el caràcter d'una persona. Exemples: Decidit, despistat, simpàtic, alegre, seriós, xerraire, feliç, amable, divertit, prudent, distret, col·laborador, vergonyós... Després cadascú escull un d'aquests qualificatius, i

l'intenta definir, o imitar-lo gestualment, sense dir el mot. Els altres l'han d'endevinar. Podem esmentar altres qualificatius més complexos: burleta, despert, fidel, generós, irònic, egoista, rondinaire, panxacontent, fatxenda, esquerp, sorrut, somiatruites, cregut, insuportable...

** Alícia diu que era una broma. Totes les bromes són acceptables? On posaríeu els límits? Us agrada fer bromes? I que us en facin?

71. Els soldats es van despertar

* "No et moguis" és una prohibició; el contrari de "mou-te". Feu una llista d'accions que de vegades es prohibeixen en determinats llocs. Per exemple: jugar a pilota, fer soroll, menjar, córrer, trepitjar l'herba, travessar la via, parlar amb el conductor, llençar papers, banyar-se al riu... Després, digueu la frase que correspon a la prohibició: "no juguis a pilota", "no feu soroll", "no llenceu papers"; "no molestis"....

72. Bennet va quedar molt sorprès

* He vingut amb molts soldats del duc. Feu frases amb la preposició *amb*. Per exemple: He vist en Joan *amb*... ; m'encanta el pa *amb*...; no m'agrada viatjar *amb*...; quan volem mossegar ho fem *amb*...; saltem *amb*... També podem buscar la paraula *amb* a les pàgines anteriors de *La Fletxa Negra*, i fixar-nos com s'utilitza.

73. Però Richard també estava molt content

** Feu una lectura representada del diàleg entre Joanna, Richard i Alícia amb grups de tres. Si algú s'hi atreveix, pot dir-ho de memòria.

74. Quan Joanna va sentir això, va mirar Richard

* El petó va durar un minut. Repassem les unitats de temps. Hora, minut, segon, dia, setmana, mes, any... Podeu repassar els dies de la setmana, els mesos de l'any, les estacions,... O recordar com es diuen les hores en català: 9:15, 10:30; 12:45...

75. A la tarda van arribar

* El llit és al dormitori. Digueu altres mobles que hi ha al dormitori i a tota la casa. Feu una llista de mobles de la casa. Digueu en quin espai de la casa acostumen a estar.

** La Joanna demana al seu oncle si es pot casar amb Richard. Abans els pares havien d'autoritzar amb qui es casava la filla o el fill. Què en penseu?

76. Richard i Joanna van sopar

* Sentia els ocells que cantaven. En veieu gaires, d'ocells? N'hi ha per la vostra població? Quins són? Coneixeu noms habituals d'ocells? (colom, gavina, cigonya, pardal, àliga o àguila, perdiu, ànec, mussol, lloro, garsa, cadenera, pit-roig,...). Us resulten simpàtics?

77. Sir Daniel va caure a terra

* Ellis s'acomiada de Richard. Recordem maneres d'acomiadar-nos: "adeu!", "adeu-siau!" "a reveure!", "fins aviat!", "fins a la tarda!", "fins demà!", "fins dilluns!", "una abraçada", "molts petons a la Clara i als nens!", "bon estiu!", "bon Nadal!", "bon any", "bones vacances!"...

** Richard no vol matar sir Daniel. El perdona i el deixa marxar. És l'actitud correcta? Què cal fer amb els assassins? Per què Richard el perdona?

78. Richard va tornar a casa de Lord Foxham

* Recordem tots els personatges que surten a la novel·la. Digueu alguns trets de cadascú. Amb quins us heu sentit més identificats? Quins us resulten més simpàtics i antipàtics? Aneu recordant a quins llocs transcorre [Tunstall, la casa de sir Daniel, Shoreby, boscos] i els períodes de temps que han passat des del començament [uns dies de primavera i uns dies del gener següent].

* Digueu en poques paraules la vostra opinió sobre *La Fletxa Negra*.

L'argument, pàgina a pàgina

Fa més de 500 anys, una tarda de primavera, a Tunstall, els pagesos senten una campana (1). Van al costat del pont. S'acosta un cavall (2). És Richard, Diu que tots els homes han d'anar a la guerra (3). Després arriba Bennet, i ordena que tots els homes agafin les seves armes i vagin al castell (4).

Llavors, Richard i Bennet van a veure el vell Appleyard (5), el qual és ferit per una fletxa que ve del bosc (6). Appleyard mor, i Richard i Bennet s'espanten (7). Es tracta d'una fletxa negra, i porta un missatge amenaçador (8). Arriba sir Oliver.

Els tres van a Tunstall, i veuen un home que corre pel bosc (9). L'home s'escapa. Ha deixat un paper a la porta de l'església (10). El paper amenaça amb fletxes negres també per a Bennet, sir Daniel i sir Oliver (11), i diu que sir Oliver va matar el pare de Richard (12).

A la nit, Richard porta una carta de sir Oliver a sir Daniel (13), que ara està en una casa lluny de Tunstall. Hi ha un noi amb ell (14). Entra a la casa un home vell i sir Daniel li exigeix 200 lliures, i l'amenaça amb la forca si no els paga (15). El noi és, en realitat, Joanna, una noia vestida de noi. Sir Daniel vol casar-la amb Richard (16). Quan ell arriba a la casa, dona la carta a sir Daniel i li pregunta per la mort del seu pare (17). Sir Daniel està preocupat pel que ha passat. Joanna toca el braç de Richard (18), i li demana que l'ajudi a fugir. Ell li explica com fer-ho, ignorant que és una noia (19). Encara de nit, Sir Daniel marxa a la guerra, i s'adona que Joanna no hi és (20).

L'endemà al matí, Richard troba Joanna, que segueix amb el vestit de noi, i li diu que es diu John (21). Ella li explica que no li agrada sir Daniel, però Richard el defensa, i s'enfada amb ella. Senten una trompeta (22). Arriben al riu. Puguen a una barca per travessar-lo, xoquen amb una roca i cauen a l'aigua (23). Richard no sap nedar, i Joanna l'ajuda a sortir de l'aigua (24). Segueixen caminant. Es fan amics. Paren en una font, i mengen (25). Després segueixen caminant, però Joanna no vol anar al castell de Tunstall. Senten uns homes que parlen (26); són els homes de la Fletxa Negra. Els nois escolten la conversa des de dalt d'un arbre (27). Richard vol veure sir Daniel. Ella s'enfada, li agafa la ballesta, i marxa corrent. Ell l'atrapa (28), i s'enfada amb ella. Ben aviat es reconcilien.

Al cap d'una estona, s'enfilen en una roca i veuen a un costat els soldats i a l'altre els homes de la Fletxa Negra (29). Observen com lluiten uns i altres. Un home de la Fletxa Negra veu Richard, i el reconeix. No li volen fer mal. Els nois s'amaguen al bosc (30). Un soldat ataca Richard. Ell es defensa i el mata. Joanna li ho retreu enèrgicament (32), i no vol seguir amb ell. Richard la convenç de seguir junts. Arriba la nit. Dormen al costat d'una font (32).

Al matí es desperten amb el so d'una campana. És un leprós. Els passa a prop (33). S'adonen que el leprós és un impostor (34). És sir Daniel, que els explica perquè camina disfressat, i els ordena que vagin al castell (35). Quan arriben a prop, Joanna s'acomiada de Richard (36). Tots dos entren al castell. Mentre sir Daniel i sir Oliver parlen amb Richard, una fletxa negra es clava al mig de la taula (37).

Richard es queda a dormir, però el fan anar a una habitació que no és la seva, a dalt de tot (38). Joanna el va a veure, i li diu que ha sentit que el volen matar (39). En aquell moment, els dos nois senten que Sir Daniel crida Joanna. Richard descobreix que John és Joanna (41). Es diuen que s'estimen; però ara han d'escapar (41). Busquen la manera de sortir del castell, baixant per unes escales amagades (42). Troben Bennet, que es veu obligat a ajudar-los (43). I Richard aconsegueix sortir del castell, però Joanna no (44). L'endemà al matí, uns homes de la Fletxa Negra troben Richard i el duen a casa d'Ellis, el seu cap (45). Richard parla amb Ellis (46), i fa arribar un missatge d'amenaça a sir Daniel (47).

Passa més de mig any. Arriba l'hivern, i Richard és a Shoreby, amb els homes de la Fletxa Negra, vigilant sir Daniel (48). Casualment s'assabenta que vol casar Joanna amb lord Shoreby (49). Allà mateix coneix lord Foxham, que és oncle d'ella (50). Els homes de la Fletxa Negra i els soldats de lord Foxham es preparen per alliberar Joanna del casament (51). L'endemà a la nit, ataquen els soldats de sir Daniel des d'un vaixell (52). Una fletxa fereix lord Foxham, i el vaixell pateix una tempesta (53). Tornen a terra, sense aconseguir vèncer-los.

Richard se'n va amb un home de la Fletxa Negra (54), que li proposa disfressar-se de monjo, per poder ficar-se a casa de sir Daniel, d'amagat (55). Richard entra a la casa, i una noia el descobreix (56). És Alícia. Fa venir Joanna, i Richard li assegura que es casarà amb ella (57). Mentre van a sopar, ell s'adreça a l'església on l'endemà s'ha de celebrar el casament de Joanna. Sir Oliver el veu i el reconeix (58). Richard seu en un banc, i s'adorm.

L'endemà un home disfressat de monjo seu al seu costat (59). Entren els nuvis, amb sir Daniel, i apareixen quatre homes, que disparen fletxes, dues de les quals maten lord Shoreby (60). Sir Daniel resulta ferit. Un senyor el fa callar, i diu que vol parlar amb Richard (61). Li explica que era molt amic del seu pare, i el noi es queda a casa d'ell (62).

L'endemà, de bon matí, Richard se'n va del poble. Troba el duc de Gloucester amb el seu exèrcit, que vol atacar Shoreby. S'hi afegeix (64). El poble és atacat, mentre els soldats de sir Daniel el defensen (64). L'exèrcit destrueix Shoreby. Richard busca Joanna (65), i no la troba. Puja al campanar. Veu molta gent fugint (66). Richard vol trobar Joanna i sir Daniel. Demana soldats al duc i marxa amb ells. Troba Alícia (67), i segueixen junts la recerca (68). S'aturen per passar la nit. Alícia li demana que es casi amb ell (69). Ell ho rebutja. Ella diu que era una broma.

Richard veu un foc a la llunyania (70). És el campament de sir Daniel. De seguida desperta els soldats, i van cap allà a peu, deixant els cavalls. Alícia també hi va. Quan arriben al campament, troben Joanna i Bennet (71). Les dues noies es protegeixen darrere un arbre. Bennet desperta els soldats. Comença una lluita. Bennet mor i sir Daniel s'escapa cavalcant (72). Els tres nois tornen a buscar els cavalls, i pel camí Alícia explica a Richard la broma. Joanna s'enfada amb ella (73). Joanna i Richard es fan un petó. Després van a veure lord Foxham (74), que accepta el casament de la seva neboda (75).

L'endemà, Richard troba sir Daniel al bosc. Mentre parlen, una fletxa es clava al seu pit (76). És una fletxa negra. L'ha disparada Ellis, que ja no vol matar ningú més (77). Joanna i Richard es casen. *La Fletxa Negra* s'ha acabat (78).